

PASTORALA
SFÂNTULUI SINOD AL BISERICII ORTODOXE ROMÂNE
LA PRIMA DUMINICĂ
A POSTULUI NAȘTERII DOMNULUI DIN ANUL 2023

PRIVIND ÎNSEMNĂTATEA „ANULUI OMAGIAL
AL PASTORAȚIEI PERSOANELOR VÂRSTNICE”
ȘI „ANULUI COMEMORATIV AL IMNOGRAFIILOR
ȘI CÂNTĂREȚILOR BISERICEȘTI”,
ÎN PATRIARHIA ROMÂNĂ

PREACUVIOSULUI CIN MONAHAL,
PREACUCERNICULUI CLER
ȘI PREAIUBIȚILOR CREDINCIOȘI
DIN PATRIARHIA ROMÂNĂ,

HAR, BUCURIE ȘI PACE
DE LA DUMNEZEU TATĂL, FIUL ȘI SFÂNTUL DUH,
IAR DE LA NOI PĂRINTEȘTI BINECUVÂNTĂRI!

Preacuvioși și Preacucernici Părinți,

Iubiți frați și surori în Domnul,

Urmând o frumoasă rânduială statornică în anul 2008, Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române a proclamat anul 2023, în Patriarhia -Română, ca **Anul omagial al pastorației persoanelor vârstnice** și **Anul comemorativ al imnografiilor și cântăreților bisericești**, îndemnându-ne, astfel, să reflectăm asupra grijii pe care Biserica o are față de toate generațiile, deci inclusiv față de bătrâni.

Pentru ierarhii, clerul și credincioșii Patriarhiei Române, omagierea vârstnicilor este un moment de recunoștință adusă celor care ne-au născut, crescut și educat, celor cărora s-au jertfit pentru ca noi să fim liberi în țara și credința noastră strămoșească. Este prilej să ne aducem aminte și de familiile sfinte din Vechiul și Noul Testament, precum și de familiile sfinte din istoria Bisericii -Ortodoxe, care au adus în lume pe marii sfinți ai Bisericii, modele pentru noi cei de astăzi. Nu uităm nici de vârstnicii cărturari care au format multe generații de oameni de cultură, oferind țării noastre lumină pentru suflet. Nu în ultimul rând, ne aducem aminte de părinții și bunicii noștri care, cu bunătatea, înțelepciunea și dragostea lor, au lăsat moștenire lumii o nouă generație de oameni, viețuitori pe acest pământ.

Dacă anul 2022 a fost consacrat rugăciunii și isihasmului, ca lucrare duhovnicească de propovăduire a rugăciunii neîncetate a minții și a inimii, în anul comemorativ 2023, rugăciunea este observată în relație cu frumusețea cântării bisericești, psalmodierea însăși devenind, în viața liturgică a Bisericii, rugăciune comunitară.

Dreptmăritori creștini,

Comunitatea umană tradițională s-a preocupat dintotdeauna de persoanele vârstnice, considerându-le pe acestea un izvor de binecuvântare și înțelepciune, dar și de iubire milostivă, prin participarea lor la educația copiilor și a tinerilor.

Sfânta Scriptură ne vorbește despre respectul pe care comunitatea evreiască îl arăta bătrânilor. În *Vechiul Testament*, respectul pentru bătrâni a fost transformat într-o poruncă pe care toți aveau datoria să o împlinească: „Cinstește pe tatăl tău și pe mama ta” (Ieșirea 20, 12) sau „Înainte celui cărunt să te ridici, să cinstești fața bătrânului și să te temi de Domnul Dumnezeuul tău. Eu sunt -Domnul Dumnezeuul vostru” (Leviticul 19, 32).

Cel care nu-și respecta părinții vârstnici era văzut ca un blasfemiator: „Ca un hulitor este cel care părăsește pe tată și blestemat de Domnul este cel care mânie pe mama sa” (Ecclesiasticul 3, 16).

Noul Testament ne arată lămurit că înțelepciunea celor vârstnici ține de apropierea lor de Dumnezeu prin rugăciune și de viața virtuoaasă pe care aceștia o trăiesc. Astfel, Dreptul Simeon nu era doar un om învățat, ci și un permanent rugător, luminat de Duhul Sfânt pentru a-L recunoaște pe Mesia în Pruncul -Iisus: „omul acesta era drept și temător de Dumnezeu, așteptând mângâierea lui Israel, și Duhul Sfânt era asupra lui” (Luca 2, 25). Dreptul Simeon L-a purtat în brațele sale pe Cuvântul lui Dumnezeu înomenit și L-a prezentat ca fiind „Lumină spre descoperirea neamurilor și slavă poporului Tău Israel” (Luca 2, 32). -Astfel, înțelegem de ce, în Tradiția creștină, *Dreptul Simeon devine model și ocrotitor al persoanelor vârstnice: era învățat, drept, temător de Dumnezeu, răbdător, plin de credință și nădejde.*

Slăbiciunea trupească a bătrâneții este acoperită de tăria înțelepciunii, de bogăția cunoașterii, de frumusețea blândeții și a bunătații. În acest sens, Sfântul Ioan Gură de Aur învață: „Slăbiciunea trupului nu vatămă cu nimic tăria credinței. Podoabă a Bisericii e căruntețea gârbovă unită cu credința întraripată. De ea se bucură în mod deosebit Biserica”¹. Bătrânețea trebuie înțeleasă ca fiind mai ales vârsta la care ne apropiem de sfârșitul călătoriei pământești, când Domnul Iisus Hristos ne conduce la casa Tatălui ceresc (cf. *Ioan* 14, 2).

Astăzi, din nefericire, sunt foarte mulți bătrâni care trăiesc în multă însingurare, în izolare de comunitate, simțindu-se cumva inutili acesteia sau, mai mult, traumatizați de propria îmbătrânire, ajungând chiar la deznădejde. *Statisticile*, la nivel mondial, arată faptul că procesul de îmbătrânire este unul foarte accelerat, 9,6% din populația lumii fiind vârstnică, adică aproximativ 800 milioane de persoane. În România, din 19,2 milioane de locuitori, trăiesc 3,7 milioane de persoane a căror vârstă depășește pragul de 65 de ani (aproape 20% din populația țării), conform raportului *Institutului Național de Statistică*.

În societatea secularizată individualistă, politicile sociale sunt -contradictorii: pe de o parte, se face un efort considerabil de investiție materială și resurse umane pentru creșterea longevității vieții omului, pe de altă parte, vârstnicii sunt văzuți de populația activă a unei societăți ca fiind o povară.

În acest context, **Biserica este chemată să gândească noi forme și metode pastorale actuale, apropiindu-se mai mult de nevoile și așteptările bătrânilor.**

O prioritate în pastorația persoanelor vârstnice este implicarea acestora în creșterea și educarea copiilor, mai ales în ceea ce privește rugăciunea. Vârstnicii, prin maturitatea lor duhovnicească, pot ajuta mult la cultivarea vieții liturgice și la păstrarea valorilor creștine în cultura noastră, pentru binele societății și al familiei.

În unele zone ale țării, copiii îi numesc pe bunici *bunul* și *buna*, pentru că ei simt mai mult bunătața sufletească a celor vârstnici. Se constată că și bunicii au preferințe pentru nepoți și nepoții pentru bunici, de aceea faptul acesta trebuie folosit spre o bună creștere a copiilor.

O altă prioritate pe care Biserica trebuie să o aibă în vedere în pastorația vârstnicilor este aceea de a considera perioada bătrâneții drept un privilegiu, o perioadă de creștere și îmbogățire duhovnicească prin rugăciune. **Bătrânețea nu este o povară, ci un dar al lui Dumnezeu.** Bătrânețea este o perioadă a vieții omului

¹ SF. IOAN GURĂ DE AUR, *Predici la sărbători împărătești și cuvântări de laudă la sfinți*, trad. din lb. greacă și note Pr. Prof. Dumitru Fecioru, Ed. Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 2002, p. 559.

când acesta are șansa să se apropie mai mult de Dumnezeu. **Rugăciunea bătrânilor este izvorul înțelepciunii lor, dar și binecuvântare pentru întreaga comunitate.**

Astăzi, **Biserica Ortodoxă Română desfășoară o amplă activitate privind sprijinirea concretă a persoanelor vârstnice.** Această activitate se concretizează în serviciile sociale, proiectele și programele social-filantropice dedicate bătrânilor. Astfel, funcționează un număr de **27 de centre de zi, 53 de centre rezidențiale, 30 de servicii de îngrijire la domiciliu și 21 de servicii de îngrijiri socio-medicale la domiciliu.** Pe lângă aceste instituții special dedicate vârstnicilor, există și **61 de birouri de asistență socială, 120 de cantine sociale și masă la domiciliu** care au ca beneficiari majoritari persoanele vârstnice.

Totodată, amintim cu bucurie că **s-au organizat tabere de vară pe tot cuprinsul Patriarhiei Române, în care copiii și tinerii au realizat prin intermediul preoților coordonatori ateliere intergeneraționale, multiple activități între vârstnici și tineri, în care înțelepciunea și experiența de viață s-au întâlnit într-un mod armonios și fericit cu elanul, spontaneitatea și inocența copiilor,** ambele generații realizând schimburi de valori.

Organizații caritabile din Federația Filantropia oferă servicii licențiate în sistem rezidențial, în centre de zi și la domiciliu, unui număr zilnic de peste 1.000 de vârstnici. Sute de specialiști ai acestor instituții sociale din cadrul Bisericii Ortodoxe Române, furnizori acreditați de Ministerul Muncii și Solidarității Sociale, oferă suport specializat vârstnicilor prin servicii licențiate, respectând legislația națională în vigoare.

În contextul acestui *An omagial*, în ziua de 11 aprilie 2023, **a fost semnat un Protocol de colaborare în domeniul incluziunii și asistenței sociale între Patriarhia Română și Ministerul Muncii și Solidarității Sociale, cu scopul intensificării cooperării în domeniul social,** atât în ceea ce privește îngrijirea de lungă durată, cât și celelalte programe și proiecte sociale care vizează toate categoriile sociale dezavantajate.

Dintre campaniile cele mai importante la nivel național, amintim: **campania „Sănătate pentru sate”, prin care medici creștini ortodocși se deplasează în zonele rurale și oferă consultații gratuite mai ales persoanelor vârstnice,** având în acest moment peste 12.000 de beneficiari; **campania „Donează sânge, salvează o viață!”, care în cei 10 ani de la inițiere a înregistrat ca rezultat recoltarea a peste 23.000 de litri de sânge, cu ajutorul voluntarilor Paraclisului Catedralei Naționale și, nu în ultimul rând, programul de telemedicină (screening și diagnosticare) implementat de mai multe organizații din Federația Filantropia, prin care se asigură servicii de medicină pacienților preponderent vârstnici,** care nu au posibilitatea fizică sau financiară de a accede la consultații de specialitate.

Iubiți credincioși,

Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române a proclamat anul 2023 și ca *Anul comemorativ al inmografilor și cântăreților bisericești*, oferind, astfel, prilej de comemorare a celor ce s-au ostenit prin munca lor, inspirați de Dumnezeu, să compună cântări bisericești și să le interpreteze, spre înaintarea noastră în cunoașterea lui Dumnezeu. Cântările cuprinse în cărțile de cult ale Bisericii noastre sunt creații ale unor inmografi inspirați de Duhul Sfânt și ne ajută în înțelegerea textului scripturistic, ca parte a Sfintei Tradiții. Textele imnurilor care se cântă în slujbele Bisericii Ortodoxe aprofundează și explică bogăția teologică a Cuvântului lui Dumnezeu. Muzica bisericească este Evanghelia cântată.

În acest sens, Părintele Dumitru Stăniloae spunea despre limbajul inmografic că: *„Dumnezeu este atât de mare, că singură poezia poate încerca să-L exprime”*². Profunzimea teologică și spirituală a textelor liturgice este dată de adăparea lor permanentă din Sfintele Scripturi și din scrierile Sfinților Părinți ai Bisericii care au meditat îndelung și profund la Cuvântul lui Dumnezeu.

Teologia exprimată în inmografia bisericească este una dintre cele mai bogate în sensuri și, în același timp, lămuritoare pentru credincioșii Bisericii noastre, de aceea trebuie valorificată mai mult în predicile și catehezele din zilele noastre.

² Pr. Dumitru STĂNILOAE, Marc-Antoine COSTA DE BEAUREGARD, *Mică dogmatică vorbită. Dialoguri la Cernica*, trad. Maria-Cornelia Oros, Ed. Deisis, Sibiu, 1995, p. 143.

Imnografi precum Sfinții Efreem Sirul, Roman Melodul, Ioan Damaschinul, Andrei Criteanul, Cosma de Maiuma, Teofan Mărturisitorul și Iosif Imnograful, Mitrofan de Smirna, Ștefan Savaitul, Casiana și alții sunt alcătuitori de cântări bisericești de o mare frumusețe, din punctul de vedere al formei, dar și de o inspirată profunzime teologică.

Innurile liturgice au fost cântate pe teritoriul țării noastre încă de la începuturile creștinismului, iar arta cântării psaltice a fost predată de către mari dascăli și imnografi (compozitori) atât în școlile domnești, precum școala *Sfântul Sava* de la București, cât și în școlile mănăstirești, așa cum au fost școlile de la Mănăstirile Putna și Cozia.

Ne amintim cu recunoștință și de psalții sau cântăreții bisericești care au fost și compozitori sau creatori de cultură și limbă națională, precum: Filotei Monahul de la Cozia, Eustatie Protopsaltul de la Putna, Filothei Sin Agăi Jipei, Macarie Ieromonahul, Anton Pann, Ștefanache Popescu, Ion Popescu-Pasărea și alții.

Iubiți frați și surori în Domnul,

Cu ajutorul lui Dumnezeu, ne aflăm la începutul Postului Nașterii -Domnului, cunoscut și ca Postul Crăciunului. Această perioadă este, în primul rând, o pregătire, o sfințire a sufletelor și a trupurilor noastre, prin Spovedanie și Împărtășanie, dar și prilej de întrajutorare și milostenie.

Faptele milosteniei creștine, privite ca roade ale dreptei credințe, sunt expresia concretă a iubirii smerite față de Dumnezeu și de oameni.

În contextul actual, marcat de violență și multă suferință, este necesară înmulțirea rugăciunii pentru încetarea războiului și pentru întărirea spirituală a celor ce suferă din cauza acestuia. Astăzi, când în jurul nostru vedem semne ale morții fizice și spirituale: lăcomie și violență, suferință și nesiguranță, sărăcie și indiferență, să ne rugăm Domnului Iisus Hristos să ne întărească în lucrarea noastră de ajutorare a bolnavilor, bătrânilor, orfanilor, săracilor și a celor îndoliați și întristați.

De aceea, și în acest an ne adresăm preoților și credincioșilor mireni ai -Sfintei noastre Biserici cu îndemnul părintesc **de a organiza, la parohii, mănăstiri, protopopiate și la centrele eparhiale, colecte de alimente, haine și medicamente. Acestea vor fi distribuite celor aflați în suferință și în lipsuri, familiilor defavorizate, cu mulți copii, bătrânilor și persoanelor singure, fără copii sau rude, cu precădere celor care locuiesc în mediul rural.**

Fiind încredințați că veți arăta și în acest an dărnicie creștină și veți răspunde cu dragoste chemării noastre părintești în această lucrare sfântă de binefacere și ajutorare, vă mulțumim pentru generozitatea arătată în anii precedenți și vă reamintim cuvintele Domnului Iisus Hristos: „*Fericiți cei milostivi, că aceia se vor milui*” (Matei 5, 7).

Ne rugăm Preamilostivului Dumnezeu să-i binecuvânteze pe toți românii, din țară și din străinătate, de toate vârstele, dăruindu-le sănătate și mântuire, ocrotindu-i de tot răul și întărindu-i în tot lucrul bun, spre bucuria Bisericii noastre și a poporului român de pretutindeni.

Cu multă bucurie, vă îmbrățișăm părintește și vă împărtășim binecuvântarea apostolică: „*Harul Domnului nostru Iisus Hristos și dragostea lui Dumnezeu Tatăl și împărtășirea Sfântului Duh, să fie cu voi cu toți!*” (2 Corinteni 13, 13).

† DANIEL

Arhiepiscopul Bucureștilor,
Mitropolitul Munteniei și Dobrogei,
Locțiitorul tronului Cezareei Capadociei și
Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române

† **TEOFAN,**
Arhiepiscopul Iașilor
și Mitropolitul Moldovei
și Bucovinei

† **LAURENȚIU,**
Arhiepiscopul Sibiului
și Mitropolitul Ardealului

† **ANDREI,**
Arhiepiscopul Vadului, Feleacului și
Clujului și Mitropolitul Clujului,
Maramureșului și Sălajului

† **IRINEU,**
Arhiepiscopul Craiovei
și Mitropolitul Olteniei

† **IOAN,**
Arhiepiscopul Timișoarei
și Mitropolitul Banatului

† **PETRU,**
Arhiepiscopul Chișinăului,
Mitropolitul Basarabiei
și Exarh al Plaiurilor

† **IOSIF,**
Arhiepiscopul Ortodox Român
al Europei Occidentale și Mitropolitul
Ortodox Român al Europei Occidentale și
Meridionale

† **SERAFIM,**
Arhiepiscopul Ortodox Român
al Germaniei, Austriei și Luxemburgului
și Mitropolitul Ortodox Român
al Germaniei, Europei Centrale și de Nord

† **NICOLAE,**
Arhiepiscopul Ortodox Român al Statelor
Unite ale Americii
și Mitropolitul Ortodox Român
al celor două Americi

† **NIFON,**
Mitropolit onorific, Arhiepiscopul
Târgoviștei
și Exarh Patriarhal

† **TEODOSIE,**
Arhiepiscopul Tomisului

† **CALINIC,**
Arhiepiscopul Sucevei și Rădăuților

† **IRINEU,**
Arhiepiscopul Alba Iuliei

† **VARSANUFIE,**
Arhiepiscopul Râmnicului

† **IOACHIM,**
Arhiepiscopul Romanului și Bacăului

† **CALINIC,**
Arhiepiscopul Argeșului și Muscelului

† **CIPRIAN,**
Arhiepiscopul Buzăului și Vrancei

† **CASIAN,**
Arhiepiscopul Dunării de Jos

† **TIMOTEI,**
Arhiepiscopul Aradului

† **IGNATIE,**
Episcopul Huşilor

† **LUCIAN,**
Episcopul Caransebeşului

† **SOFRONIE,**
Episcopul Ortodox Român al Oradiei

† **IUSTIN,**
Episcopul Ortodox Român
al Maramureşului şi Sătmarului

† **NICODIM,**
Episcopul Severinului şi Strehaiei

† **ANTONIE,**
Episcopul de Bălţi

† **VENIAMIN,**
Episcopul Basarabiei de Sud

† **VINCENTIU,**
Episcopul Sloboziei şi Călăraşilor

† **ANDREI,**
Episcopul Covasnei şi Harghitei

† **GALACTION,**
Episcopul Alexandriei şi Teleormanului

† **AMBROZIE,**
Episcopul Giurgului

† **SEBASTIAN,**
Episcopul Slatinei şi Romanaţilor

† **VISARION,**
Episcopul Tulcii

† **PETRONIU,**
Episcopul Sălajului

† **NESTOR,**
Episcopul Devei şi Hunedoarei

† **IERONIM,**
Episcopul Daciei Felix

† **SILUAN,**
Episcopul Ortodox Român al Ungariei

† **SILUAN,**
Episcopul Ortodox Român al Italiei

† **TIMOTEI,**
Episcopul Ortodox Român
al Spaniei şi Portugaliei

† **MACARIE,**
Episcopul Ortodox Român
al Europei de Nord

† **MIHAIL,**
Episcopul Ortodox Român
al Australiei şi Noii Zeelande

† **IOAN CASIAN,**
Episcopul Ortodox Român al Canadei

† **VARLAAM PLOIEŞTEANUL,**
Episcop-vicar patriarhal

† **PAISIE SINAITUL,**
Episcop-vicar patriarhal

† **TIMOTEI PRAHOVEANUL,**
Episcop-vicar al Arhiepiscopiei
Bucureștilor

† **NICHIFOR BOTOȘĂNEANUL,**
Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Iașilor

† **ILARION FĂGĂRĂȘANUL,**
Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Sibiului

† **BENEDICT BISTRITĂNEANUL,**
Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Vadului,
Feleacului și Clujului

† **PAISIE LUGOJEANUL,**
Episcop-vicar al Arhiepiscopiei
Timișoarei

† **MARC NEMȚEANUL,**
Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Ortodoxe
Române a Europei Occidentale

† **NECTARIE DE BRE TANIA,**
Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Ortodoxe
Române a Europei Occidentale

† **SOFIAN BRAȘOVEANUL,**
Episcop-vicar al Arhiepiscopiei
Ortodoxe Române a Germaniei,
Austriei și Luxemburgului

† **DAMASCHIN DORNEANUL,**
Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Sucevei și
Rădăuților

† **EMILIAN CRIȘANUL,**
Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Aradului

† **TIMOTEI SĂTMĂREANUL,**
Arhiepiscop-vicar al Episcopiei Ortodoxe
Române a Maramureșului și Sătmăruului

† **GHERONTIE HUNEDOREANUL,**
Arhiepiscop-vicar al Episcopiei Devei
și Hunedoarei

† **ATANASIE DE BOGDANIA,**
Arhiepiscop-vicar al Episcopiei Ortodoxe
Române a Italiei

† **TEOFIL DE IBERIA,**
Arhiepiscop-vicar al Episcopiei Ortodoxe
Române a Spaniei și Portugaliei